



## Đêm Phá Xiềng

Những diễn tiến đưa đến đêm Phá Xiềng 24-12-1978 tại trại Suối Máu.

Vào khoảng tháng 10 năm 1978 thì bộ đội Cộng Sản hoàn tất việc bàn giao trại giam Suối Máu qua công an. Bọn công an vẫn coi thường trình độ nghiệp vụ quản lý trại giam của bộ đội nên muốn thay đổi toàn bộ hệ thống quản lý trại. Một trong những việc bọn chúng làm đầu tiên là thả ngay ba anh em bị nhốt biệt giam ra. Cả ba người này đều ở K5 và một người chúng tôi còn nhớ tên là anh Ngô Quốc Việt hiện đang ở Bắc Cali. Sau khi được thả, ba anh em này về trại có đưa ra một ít thông tin về hệ thống ăng-ten trong trại mà họ đã ghi nhớ được khi nhìn qua khe hở của cô-nét. Tiếp theo, Trần Văn Sơn (Sơn Mini) ở nhà 2 đội 20/K5, lấy được một báo cáo của ăng-ten từ trong hộp thư “góp ý” (lúc ấy không được khóa) đặt tại hông nhà 2 với nhà bếp K5. Điều quan trọng là bọn công an sau khi nhận bàn giao xong thì gọi thẳng an em tù là “phạm nhân,” “bọn phạm” chứ không còn dùng mỹ từ bịp bợm “cải tạo viên” như bọn bộ đội - việc này phù hợp với thời gian chính sách cải tạo 3 năm vừa mới hết, mà chẳng thấy có một cái gì gọi là sáng sủa; gây nên tâm lý của anh em mình là từ nay sẽ “mút chỉ cà tha”, tạo ra tình trạng phấn uất cao độ. Vì mới bàn giao xong nên vấn đề quản lý của công an có phần lỏng lẻo, bọn chúng đóng cổng trại và ít ra vào - hầu như không ra vào - kiểm soát thường xuyên như bộ đội, trong tình trạng phấn uất cao độ đó, phong trào diệt ăng-ten bùng nổ.

Phong trào tự phát ngay từ chiều hôm đó, buổi chiều ngày 3 người anh em được thả về từ biệt giam. Và Sơn Mini phát giác thư báo cáo, thế là mọi người chung quanh hỏi: “Thằng x là thằng nào đâu?”. Từ đó, bọn ăng-ten bị đánh dài dài từ đội 17 xuống tận đội 20 của K5. Đánh giữa ban ngày – các anh em phe ta từ bên trại K4 đứng dọc theo hàng rào phân chia trại nhìn K5 diệt ăng-ten mà reo hò cổ vũ. Phong trào lòng và đánh ăng-ten tiếp diễn đến tối và liên tục mấy ngày sau đó.

Vì là tự phát nên phong trào mang tính quần chúng và có rất nhiều người tham gia. Dĩ nhiên, đầu tiên nó không có trật tự, lớp lang chi cả! Anh em cứ đánh cho sướng tay, cho hả giận, cho vui đi những ức chế dồn nén hơn 3 năm dài trong tù. Đánh là phải lắm! Ai đòi cũng là tù, cũng khốn khổ như nhau sao nở lòng vỗ vai bạn tù mà hỏi rằng: “Sao đấy? Chú giận anh hay là giận cách mạng đấy?” Ai đòi cũng đối meo rách mướp như nhau, nở lòng nào bới tung lớp rom nguy trang ổ gà thăm nuôi để mà tịch thu dùm gạo của bạn mình? Ôi! Còn biết bao nhiêu “những điều trong thấy mà đau đốn lòng” trong hơn 3 năm không một lúc nào được yên ổn, bất kỳ ở đâu, bất kỳ lúc nào cũng bị truy bức đến muốn sống cũng chẳng xong, muốn chết cũng chẳng được! Ai cũng biết “nhất nhật tại tù, thiên thu tại ngoại”. Ai cũng muốn về sum họp với gia đình, với cha mẹ, với vợ con. Thế nhưng vì lợi ích riêng tư của mình, cúi đầu làm tay sai cho bọn cai tù, bán rẻ anh em đồng bạn là chuyện không thể chấp nhận được, nhất là “tù cải tạo” lại là thành phần ưu tú được đào tạo của miền Nam Việt Nam – thành phần đã từng tự hào với 6 chữ “Tổ Quốc – Danh Dự - Trách Nhiệm” mà họ đã mang trên đầu. Thế nên đánh là phải! Nhưng tình trạng tự phát này, thoạt đầu có tính cách hỗn loạn và nếu kéo dài sẽ có nguy cơ gây oan uổng cho một số anh em là nạn nhân của thù oán cá nhân. Do đó cần phải tổ chức ngay nhằm mục đích hướng phong

trào có kỷ luật, mục tiêu là phục hồi Danh Dự của toàn thể anh em, bảo vệ an ninh cho mọi người và sự an toàn của số anh em đã lộ diện trong mấy ngày vừa qua - đồng thời liên hệ với các trại bạn để thống nhất hành động.

Sau khi thống nhất các toán, chúng tôi thành lập “Ủy Ban Bảo Vệ Danh Dự Sĩ Quan Quân Lực Việt Nam Cộng Hòa”. Để tiện việc hoạt động, Ủy Ban chia làm hai ban:



Ban Thường Vụ:

- Đỗ Văn Trình
- Phạm Ngọc Đông

Ban Hành Động:

- Trần Mạnh Tôn
- Nguyễn Văn Rạng
- Châu Đông Pha
- Nguyễn Văn Thuận
- Tạ Trung Hải
- Đỗ Trọng Thư
- Nguyễn Hưng Long
- Ngô Hưng Trung
- Hồ Viết Cảnh
- Quang “Cùi” (xin lỗi không nhớ rõ tên bạn)

Ban Thường Vụ phác thảo các kế hoạch, lập chương trình sinh hoạt và tổ chức các đêm đọc thông cáo để nâng cao tinh thần của anh em. Thường thì về khuya, các anh em trong Ban Hành Động lo an ninh và canh gác bọn công an để các toán đọc thông cáo đến từng nhà trong trại phổ biến - nhắc nhở và đề cao danh dự của sĩ quan QL/VNCH; đề nghị và yêu cầu anh em thực hiện những qui định về việc tiếp xúc với công an – ví dụ không chịu đỡ nón khi gặp công an, không đứng nghiêm vân vân ... Yêu cầu phải tuyệt đối chấm dứt mọi sự liên lạc, báo cáo cá nhân với công an và đề ra nhiều biện pháp trừng trị thích đáng, nhờ đó mà nạn ăng-ten coi như chấm dứt.

Rút kinh nghiệm của K5, trại K1 cũng diệt ăng-ten nhưng có tổ chức ngay từ đầu – đánh vào ban đêm, tắt hết đèn rồi mới đánh, v.v... nên thành phần diệt ăng-ten không bị lộ diện giống ở K5.

Trại K4 cũng làm rầm rộ giống như ở K5 – Riêng K2 và K3 thì không nắm rõ.

Mấy ngày sau khi phong trào nở rộ khắp 5K thì các hàng rào kẽm gai phân chia các K đã bị “đạp.” Anh em các K đạp rào qua lại thăm viếng nhau thoải mái. Ban ngày công an vào trại để lấy người công tác thì các anh em Ban Hành Động đã báo động cho mọi người – khi các toán công tác ra khỏi trại, anh em lại vui chơi. Ban đêm hoàn toàn ta làm chủ; tha hồ ca hát nhạc chính huân. Mọi người đều ứa nước mắt khi nghe “Người ở lại Charlie”, hay “Anh không chết đâu anh” v.v... Rất nhiều bài tù ca, nhạc đấu tranh được sáng tác, hâm nóng tinh thần anh em rất nhiều.

Hơn 3 tuần sau, các nhóm đầu tàu các trại quyết định gặp nhau tại K1. Trong buổi họp liên K lần đầu gồm có:

K1: Trần Đình Ngọc, Nguyễn Ngọc Tiên

K2: Trương Mạnh Hùng

K3: Phạm Khắc Hiện

K4: Đặng Thế Tiên, Giang Văn Hai

K5: Đỗ Văn Trình, Phạm Ngọc Đông

Mỗi K lần lượt tường trình diễn tiến hiện tại của phong trào tại K mình và đề nghị phương thức tổ chức và giải quyết v.v... K5 đề nghị tùy theo tình hình của trại để tổ chức vì K5 ngay từ đầu đã bị lộ diện toàn bộ, đồng thời đề nghị tổ chức các tổ xung kích để phòng khi hữu sự v.v... Cuộc họp đi đến quyết định sử dụng thống nhất từ Ban Hành Động, liên hệ thường xuyên, chặt chẽ với nhau để dễ hoạt động. K3 lãnh nhiệm vụ chỉ huy tổng quát liên trại và sẽ gặp nhau để phân việc cụ thể vào cuộc họp tới.

Riêng ở K5, bọn công an lại chọn K5 làm thí điểm để lập cái gọi là Ban Đại Diện, thực chất là ban trật tự, nhằm mục đích dung tù để cai quản tù. Trước tình hình này, Ban Thường Vụ K5 quyết định phải đưa “người của mình” vào Ban Đại Diện trại. Chúng tôi gặp các anh Bùi Văn Tuy, Khúc Thừa Nhân, Nguyễn Thế Hùng và một vài người nữa mà chúng tôi đã quên tên, yêu cầu các bạn ấy tham gia vào Ban Đại Diện nhưng mọi người đều từ chối. Hỏi các vị trong Ban Hành Động cũng chả có vị nào chịu làm trật tự! Cuối cùng Khúc Thừa Nhân đề cử Dương Ngọc Anh, Bùi Văn Tuy giới thiệu Trịnh Tùng, Nguyễn Thế Hùng đưa Lê Hoàng Ân và Phan Thành Lương giới thiệu Nguyễn Văn Ninh. Chúng tôi đi gặp các anh em ấy trình bày sự quan ngại và liên hệ với các sự việc đang diễn tiến trong trại, yêu cầu các anh vì quyền lợi chung của anh em bè bạn mà gánh vác cái trách nhiệm “trật tự” với công an. Các anh đồng ý giúp đỡ và cuối cùng Ban Đại Diện trại làm việc với công an gồm:

- Trinh Tùng (trưởng ban)
- Dương Ngọc Anh
- Lê hoàng Ân
- Nguyễn Văn Ninh
- Đỗ Văn Trình

Như vậy, mặt nổi là Ban Đại Diện và mặt chìm nắm tổ chức, điều hành vẫn là Ban Thường Vụ và Ban Hành Động. Ban Đại Diện trại có nhiệm vụ tập hợp lại anh em để công an điểm danh, liên hệ sắp xếp người nhận công tác như lãnh thực phẩm v.v... Vừa làm trật tự, vừa lo tổ chức hoàn chỉnh phong trào, quả có hơi mệt! Chúng tôi tổ chức được đến cấp “Tổ Xung Kích Cấp Nhà” quảng 2 nhà, chủ yếu các anh em trẻ, khoẻ. Đa số các anh em trong tổ xung kích xưa ở các đơn vị tác chiến, nhảy dù, thủy quân lục chiến, biệt động quân v.v... Anh em rất nhiệt tình, dấn thân. Thời gian này, chúng tôi xúc tiến làm đặc san Phá Xiềng.

Bài vở gồm:

- Quan điểm: Bùi Văn Tuy
- Nhận định: “Một bước lùi và 2 bước tiến của Mỹ ở Việt Nam và Đông Dương” luật sư Chương
- Thơ: Đỗ Văn Trình
- Nhạc: Bùi Thọ Liên
- Tính chất vô nhân đạo của các nhà tù cộng sản: Khúc Thừa Nhân
- Bài của Nguyễn Thế Hùng
- Bài của Phạm Ngọc Đông
- Bài của Lê Hoàng Ân
- Bài của Nguyễn Văn Ninh
- Và một số bài nữa không thể nhớ hết!

Tranh bìa là hình hai nắm tay nắm lại vung cao bút phá đoạn xiềng bằng lời tới sắt do họa sĩ Phi Long vẽ. Anh Phi Long tánh tình hiền hòa, điềm đạm và rất kỹ lưỡng. Thoạt đầu, anh không muốn vẽ nhưng trong tình thần nô nức đấu tranh của anh em – anh nói anh góp một tay với phong trào. Và tác phẩm của anh thật tuyệt vời! Đặc san Phá Xiềng đã bốc lên một ngọn lửa hùng hực đấu tranh, biểu lộ tất cả ý niệm Tự Do – Nhân Bản ngay từ trên bìa. Trình bày bên trong chủ yếu do Nguyễn Doãn Ngọc với sự hợp tác giúp đỡ của Nguyễn Văn Tiên và vài người bạn nữa. Chúng tôi làm việc miệt mài, liên tục tại nhà 3 đội 20. Nguyễn doãn Ngọc thì viết, vẽ, trang trí v.v...Chúng tôi chọn bài, sửa bài. Có lần không hiểu mấy anh trong Ban Hành Động giữ an ninh như thế nào mà một tên CA vào đứng ngay bên trong cửa hông của nhà 3/20 nhìn tôi và Ngọc! Khi ấy, Ngọc đang hí hoáy nào mực, nào viết...Bài vở thì ngổn ngang chung quanh chỗ ngồi. Chúng tôi ngồi chết điếng, không bài nào che dấu, hay tẩu tán được! Tên CA chỉ cần hỏi “mấy anh làm gì đấy?” là xong! May mắn làm sao, hấn chỉ

nhìn qua nhìn lại rồi bỏ đi. Chúng tôi thở phào bảo nhau: “Mừng hết lớn!” Dĩ nhiên là mấy anh Hành động bị phân nản một trận đã đời.

Trong vòng một tuần lễ Phá Xiềng ra mắt anh em. Ai cũng trầm trồ, thích thú và khen ngợi! Từng đêm, mỗi một nhà được nghe đọc Phá Xiềng. Nghe tập thể vì không thể nào chuyên tay đọc từng người. Nên nhớ, lúc bấy giờ trại K5 đã có trên dưới 1000 tù. Có vài lần được nghe Viễn Ngô thổi sáo và Võ Hàng ngâm thơ trong đặc san. Thật là lý thú!

Đặc san Phá Xiềng là một công trình rất có ý nghĩa, tiếc là chỉ đọc được khoảng 10 nhà, sau đó phải chôn đi sau đêm Noel 1978. Sau này ở trại Xuân Phước A20, một trại kiên gian của cộng sản ở miền Nam Việt Nam, anh em A20 cũng có làm tờ báo chui - tờ Hợp Đoàn do Vũ Ánh, Nguyễn Chí Thiệp v.v... chủ trương nhưng không được như Phá Xiềng.

Sau gần 2 tháng, từ ngày phong trào bộc phát, các sinh hoạt trong trại hầu như là tự quản. Các thành quả đạt được:

Không chịu lao động khổ sai

Không dõn nón đứng nghiêm trước công an

Sinh hoạt tự do trong trại vào ban đêm: hát nhạc chính huấn, tù ca, nhạc đấu tranh do anh em sáng tác, nhạc tiền chiến v.v...

Nạn ăng-ten kể như chấm dứt, nhiều anh em có lỗi đã biết sửa đổi.

Đi lại, thăm viếng nhau tự do giữa các K trong trại

Đặc biệt, chúng tôi đã tổ chức các buổi họp mặt quân chủng, binh chủng, sư đoàn, tiểu khu, các Khóa của tất cả các quân trường Võ Bị, Thủ Đức, Đồng Đế, v.v... Trường hợp các đơn vị ở K5 có ít người quá thì cuộc họp mặt phát triển đến liên K. Các cuộc họp mặt này đưa đến nhiều kết quả rất đáng khích lệ: các anh em hàn huyên, nhắc nhở về đơn vị của mình – khuyên bảo các người lờ lẫm và răn đe mọi phát sinh không tốt trong tương lai. Chưa bao giờ thấy tinh thần đơn vị biểu hiện tốt đẹp như vậy.

Trong tinh thần đó, anh em tù đón nhận đêm Giáng Sinh 1978 – đêm Giáng Sinh đầu tiên sau 3 năm tù có cử hành thánh lễ Giáng Sinh cho anh em Công Giáo trong toàn trại K5 do anh Viên chủ lễ. Với những anh em không có đạo, mọi người cũng vui mừng chuẩn bị ăn mừng Giáng Sinh, đó là một thói quen gần như tập tục của người dân miền Nam trước 30 tháng 4 năm 1975.

Trong lúc tất cả anh em các trại hân hoan như vậy thì bên K1 có chuyện! Các anh em K1 đang tổ chức thánh lễ Giáng Sinh thì bọn công an ập vào bắt đi mất 3 người tron ban chủ lễ gồm anh Thông, anh Bé và một người nữa. Các K nhanh chóng liên lạc, bàn bạc và quyết định tranh đấu ôn hòa để đòi công an thả 3 người bị chúng bắt. Tất cả 5K đều biểu tình.

Tại K5, các anh em trong ban đại diện, ban hành động K5 yêu cầu, vận động mọi người lên hội trường. Tất cả hăng hái tham dự biểu tình, chỉ một số rất ít thì ... trùm mền! Số người này bị anh Phù Tấn Liệt kéo từng người một bắt đi theo anh em. Như vậy toàn bộ K5 không có ai là không lên hội trường để biểu tình trong đêm 24 tháng 12, 1978.

Chúng tôi yêu cầu các anh em trong các tổ xung kích giữ trật tự trong lúc anh em vào hội trường, những anh em trẻ, khoẻ thì ngồi hàng ngoài cửa đối diện với bọn công an để làm rào cản. Những anh em trong Ban Hành



Động chịu trách nhiệm an ninh, chuẩn bị đối phó trong tình trạng xấu nhất nếu có. Anh Lê Hữu Dư - hiện là Chi hội trưởng Nhảy Dù Bắc Cali - lập tức đi đánh một hồi kèn dài. Tiến kèn thật lợi hại, giúp chúng tôi và toàn thể anh em lên tinh thần, ung dung, thoải mái bước vào hội trường. Bọn công an trại K5 báo động, vắc súng chạy rầm rập ngoài hàng rào kẽm gai trước hội trường. Chúng sẵn sàng tác chiến tại các hố chiến đấu đã được đào sẵn trước khi bọn bộ đội bàn giao trại. Anh Trịnh Tùng phát biểu với tư cách Trưởng Ban Đại Diện kêu gọi anh em trật tự và chúng ta tranh đấu ôn hòa, đòi hỏi trại phải thả người (Sau này tụi công an đã điều tra dài dài về ai là người đã nói dộng Quảng Bình “tranh đấu” này trong đêm 24-12-78) và rồi một anh nào không rõ bắt nhịp “Đêm đông lạnh lẽo Chúa sinh ra đời ...” Thế là toàn thể anh em cứ hát liên tục bài này không dứt.

Bọn công an la hoảng: Bọn phạm nó đi đạo hết rồi! Tên chỉ huy trại lập tức ra nghiêm lệnh: Các đồng chí tuyệt đối không được nổ súng. Như vậy, bên ngoài hàng rào kẽm gai là bọn công an vũ trang tận răng vây kín, bên trong hội trường là đám tù chúng tôi không một tấc sắc trong tay vẫn tuyệt đối bình tĩnh nắm chặt tay nhau nhịp nhàng hát bài “Hang Bê Lêm”. Anh em chúng tôi nói với nhau chỉ cần súng nổ, máu chảy là loạn và chả biết sẽ ra sao!

Sau khoảng hơn một tiếng đồng hồ thì bọn công an nhượng bộ, thả hết 3 anh em bên K1 về trại. Yêu cầu đã được đáp ứng, chúng tôi giải tán.

Sau đó mấy ngày thì chúng bắt hết chúng tôi – những anh em trong Ban Đại Diện, Ban Hành Động và một số liên hệ lên xe “bít bùng” về biệt gian xà lim khu ED Chí Hoà.

Phong trào vồn vện được non 2 tháng, tổ chức chưa đâu vào đâu nhưng đã dẫn đến đêm Phá Xiềng nhớ đời: Đêm Giáng Sinh 1978 ở trại Suối Máu!

Như Sâm

